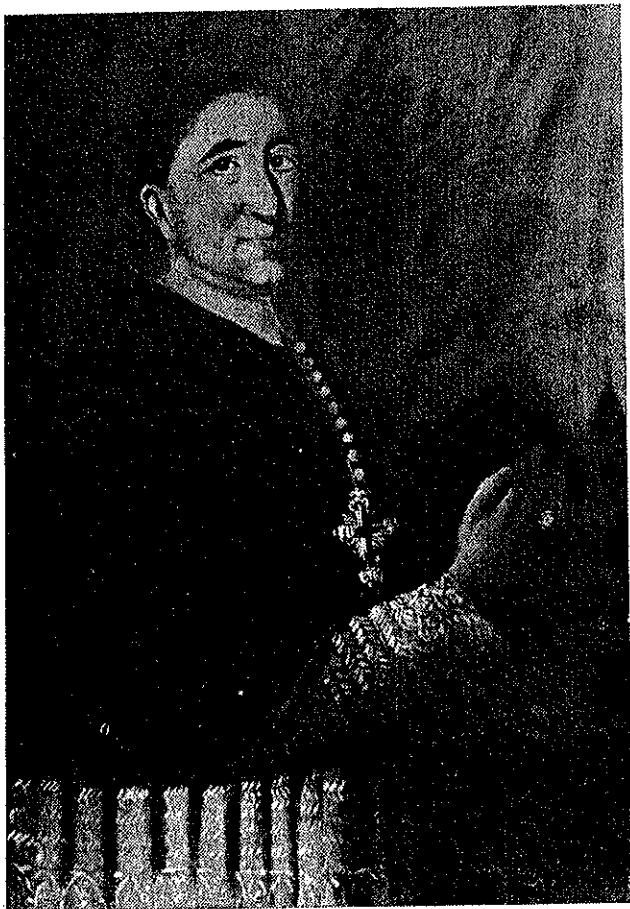

PJESMA KAPETANA NIKOLE BUROVIĆ
ZADARSKOM NADBISKUPU VICKU ZMAJEVIĆ

*Vicko Zmajević,
nadbiskup zadarski*

Poznata je činjenica da su u našim primorskim gradovima sve do XVIII st. mnogi biskupi i nadbiskupi bili stranci i to u ogromnoj većini Talijani. Više je razloga toj pojavi, a jedan od najvažnijih jest mentalitet uprava tih gradova. Te uprave, ili točnije rečeno gradsko plemstvo, bojalo se da bi biskup domorodac svojim biskupskim autoritetom mogao previše presizati u poslove gradske uprave i da bi se on i njegova rodbina uzdigli iznad ostalih plemića. Karakterističan je slučaj koji se dogodio u Kotoru, kada je papa Ivan XXII Kotoranina Sergija 20. VIII 1328. imenovao biskupom. Kotorani su odbili da ga priznaju, čak je Sergije bio utamničen. Papa je grad kaznio interdiktom, ali ni to nije pomoglo, pak je Sergije 1331. god. premješten na biskupsku stolicu u Puli, a kotorskim je biskupom imenovan karmelićanin Rajmund di Agonti iz Clareto-a.¹ Ovi bis-

kupi stranci često puta nisu ni živjeli u svojim biskupijama, a neki ih nisu nikad ni vidjeli, nego su njima upravljali preko svojih zamjenika. A kada su i boravili u njima, ne bi naučili naš jezik. Na taj način jedan dio gradskog stanovništva, a vangradsko stanovništvo u većini, nije ih ni razumijevalo kada su propovijedali, itd. Morali su se, dakle, služiti prevodiocima. Navest ćemo samo jedan primjer. Kada je kotorski biskup Angelo Baronio, mletački plemić, 26. VI 1605. obavljao kanonsku vizitaciju župe Gornji Stoliv, poslije mise objasnio je narodu preko jednog kanonika razlog svog dolaska u tu župu.²

¹ Dan. Farlati, *Illyricum Sacrum*, t. VI, Venecija 1800, str. 445.

² Biskupski arhiv Kotor, XI, 137.

Takvo stanje bilo je i u Zadru. Od Ivana iz Anagnia, koji je postao zadarskim nadbiskupom 1291. god., uz rijetke izuzetke, nadbiskupi su stranci sve do Viktora Prioli, Mlečanina, koji je umro 1712. godine.³ Dana 22. V 1713. papa Klement XI imenuje zadarskim nadbiskupom Vicka Zmajević, koji je do tada bio nadbiskup u Baru i kao takav nosio počasni naslov »Primas Srbije«.⁴ Vicko je brat Matije Zmajević (1680-1735), organizatora i admirala ruske flote, a bratanić Andrije Zmajević (1628—1694),⁵ barskog nadbiskupa.

Vicko, sin kapetana Krsta, rodio se u Perastu 23. XII 1670. U Urbanov zavod Kongregacije Propagande Fide u Rimu primljen je 4. XI 1687. Tu je postigao doktorat filozofije i teologije i 30. V 1695. iz Zavoda je otpustovao u Perast.⁶ Od 1695. do 1701. god. on je opat-župnik u Perastu. Papa Klement XI imenuje ga 18. IV 1701. nadbiskupom u Baru, a 22. V 1713. premješta ga na zadarsku nadbiskupsku stolicu. Umro je 11. IX 1745. u Zadru, gdje je i ukopan u crkvi Gospe od Kaštela.⁷

Posebnu ljubav prema materinskom jeziku Vicko je dobio u rodnom Perastu. Tu je gotovo svaki važniji događaj, obiteljski i mjesni, bio popraćen pjesmom. Sačuvano je desetak peraških zbirki narodnih pjesama i to bugarštica, deseteračkih i dr. Osobito su brojne »počašnice« kojima se nazdravljalo na svadbama i u drugim zgodama. Ovdje, primjera radi, donosimo počašnicu koja se pjevala Andriji Zmajević 9. VIII 1671., kada je posvećen za nadbiskupa u crkvi sv. Nikole u Perastu:

³ Dan. Farlati, *Illyricum Sacrum*, t. V, Venecija 1775.

⁴ Treba spomenuti da je plemstvo postepeno sve više gubilo svoju moć i utjecaj, a u isto vrijeme prodirala su načela Kongregacije de Propaganda Fide (osn. 22. VI 1622.) o potrebi i ulozi domaćeg klera.

⁵ Andrija Zmajević kršten je 1. VIII 1628. (**Nadžupski arhiv Perast** — u daljnjem tekstu: NAP — matica krštenih... I, 102). Dan rođenja nije naznačen, ali u ono doba nije se kasnilo s krštenjem, pa možemo pretpostaviti da je rođen krajem jula 1628. Da je Andrija rođen 1628. imamo potvrdu u Arhivu Urbanovog zavoda Kongregacije Propaganda Fide u Rimu (**Registro e Memorie degli Alunni del Collegio Urbano**, Vol. I dal 1633 al 1753, 111). Tu piše da je Andrija ušao u Zavod 23. IX 1649., u dobi od oko 20 godina »in età di 20 anni circa«.

Do sada je u literaturi navođena kao godina njegovog rođenja 1624. Taj datum prvi je donio Srećko Vulović (Popis Narodnih Bokeških Spisatelja i njihovih djela, **Prvi program C. K. realnog i velikog gimnazija u Kotoru za god. školsku 1872—73.**, Dubrovnik 1873., str. 8). Gdje je Vulović našao ovaj podatak? Kasnije je i on sam posumnjao u ovaj datum, pak je u svom primjerku spomenutog Popisa (Nalazi se u Nadžupskoj biblioteci u Perastu) crnilom napisao: »rođ. 1609«. Neshvatljiva je Vulovićeva tvrdnja (Popis, n. dj. str. 9) da peraške matice počinju poslije Zmajevićeva rođenja, dok one u stvari počinju već godine 1604.!

⁶ Arhiv Urbanovog zavoda... Registro... n. dj. 170. Za podatke o Andriji i Vicku Zmajević iz Arhiva Urbanovog zavoda zahvaljujem don Petru Perkolić, župniku na Cetinju.

⁷ Veoma opsežna Vickova oporuka bila je bez oznake mjesta i datuma, pak je osporena i vođen je oko nje dugotrajan spor.

Sunce sjaje zlatnijem zracim
 Posred vedrine, posred vedrine,
 Nami dijeli pod oblacim
 Dio vrućine, dio vrućine.
 Andrija biskup dobrijem svakim
 Svoje mudrine, svoje mudrine.
 I oko i čelo
 Sve nam, braćo, veselo, veselo!⁸

Još ćemo napomenuti da je Danijel Duranti iz Napulja, nadbiskup Skoplja (kraj XVII st.) duže vremena boravio u Perastu, da nauči naš jezik («Iddioma Slavo»)⁹ To nije jedini ovakav slučaj.

I u crkvi gojio se naš jezik. Osim mise, svi ostali obredi bili su na živom narodnom jeziku.¹⁰ A uz te obrede bilo je i neliturgijskih pjesama, kao ona »Braćo, brata sprovodimo«, prigodom sprovoda, pa »Gospin plač« u Velikoj sedmici i mnoge druge pjesme i tekstovi. Još ćemo spomenuti crkvena prikazanja, »dvogovore«, crkvene drame o raznim blagdanima. U literaturi je poznato »Prikazanje razgovora Jezusova s učenicima svojima u vrijeme napokonje Večere«, koje je na Veliki četvrtak u crkvi sv. Nikole izvodio opat-župnik s dvanaest peraških svećenika. Riječi Isusove govorio je (pjevao?) opat, a pojedini svećenici riječi apostolâ. Čitavo Prikazanje je u stihovima, od kojih neki imaju trajnu poetsku vrijednost.¹¹ Ovo Prikazanje izvedeno je — uvjereni smo — i u Zmajevićevo vrijeme.

Ali, što se tiče jezika, na Vicka je, bez sumnje, bio odlučujući utjecaj njegovog strica nadbiskupa Andrije. Ovaj je, na peraškoj crkvi sv. Nikole dao uklesati u kamenu natpis o pobjedi Peraštana nad Turcima 15. V 1654. na čistom našem jeziku i to fonetskim pravopisom. Prepisivao je dubrovačke pjesnike, spjevao pjesmu o spomenutom peraškom boju i pjesmu o dubrovačkom potresu 1667. godine.¹² Spjevao je i »Pjesmu od pakla«.

⁸ Počašnice su tako životne i neposredne, da se za mnoge može kazati da su nastale na licu mjesta. Npr. u ovoj nadbiskupu Andriji naglašena je ljetna žega, koja mora da je tog augustovskog dana bila naročito jaka, a pojačavali su je još i mjestimični oblaci!

⁹ Julije Balović, **Peraška kronika**, str. 22. Original rukopisa u NAP.

¹⁰ Ali i u nedjeljnim i blagdanskim misama Poslanica i Evanđelje pjevali su se na našem jeziku.

¹¹ Rukopis Prikazanja nalazi se u NAP. Prvi je o ovom Prikazanju pisao Srećko Vulović (Tko su bili starosjedioci Boke Kotorske, Zagreb 1892, str. 21).

Dana 13. IV 1778. isplaćena je 61,4 lira, da se u crkvi sv. Nikole napravi podij za Prikazanje apostolske večere »per fare il Palco per la Cena d'Apostoli« (NAP, fascikul: Sv. Nikola-Računi, pod datumom 7. VII 1775., str. 6).

Na kraju teksta ovog Prikazanja stoji bilješka na talijanskom, da je posljednji put izvedeno 1800. godine. Željeli smo da se Prikazanje obnovi, pak smo ga prošle godine na Veliki četvrtak — 27. IV 1975. — izveli u crkvi sv. Nikole. Riječi Isusove govorio je autor ovog članka, a riječi apostolâ vlč. Srećko Majić i peraška djeca.

¹² Miloš Milošević, Pjesnička poslanica Andrije Zmajevića postradalom Dubrovniku 1667. godine, Anali Historijskog instituta u Dubrovniku, God. XII, Dubrovnik 1970, str. 297—330.

Kao barski nadbiskup sazva god. 1674. dijecezansku sinodu u crkvi sv. Tekle u Spiču. Odluke te sinode dade napisati na našem jeziku, što je, izgleda, jedinstven slučaj, jer su se sinodalne odluke redovito pisale na latinskom jeziku. Godine 1675. piše Crkveni ljetopis, u kojemu neke stranice imaju i literarnu vrijednost.¹³

Vicko Zmajević pošao je putem svoga strica Andrije.¹⁴ Već kao četrnaestogodišnji mladić držao je panegirike i propovijedi u peraškoj crkvi, pa i u prisutnosti kotorskog biskupa.¹⁵ Propovijedi su sačuvane¹⁶ i u njima razlaganje je jasno, jezik bogat, tečan i čist od tuđica.¹⁷ Neki odlomci su tako lijepi, da zaslužuju da uđu u antologiju: Poezija baroka u Boki Kotorskoj. Ističe se nacionalni osjećaj (»našega Slovinškoga naroda čast i slava, carkovni najveći naučitelj Jerolim sveti« (str. 14—15), »Konstantin Veliki, Cesar, naš Slovinjanin« (str. 20—21).

Vicko je bio u vezi s onima koji su se bavili književnošću na našem jeziku. Pomagao je lingviste Ivana Tanzlingera, zadarskog kanonika, i Ardelija Della Bella D. I., pučkog misionara, koji su sastavili rječnike našega jezika. Dao je da se izradi portret spomenutog Della Belle.¹⁸ Pobrinuo se da se tiskaju »Uzdasi Mandaljene pokornice« Ignjata Đurđevića, pa mu ih je ovaj i posvetio (god. 1728.). Franjevac O. Tomo Babić posvetio je Vicku

¹³ Bartol Kašić D. I. posljednje vrijeme svoga života proveo je u Rimu, gdje je i umro 28. XII 1650. Andrija Zmajević je primljen u Urbanov zavod u Rimu 28. IX 1649. Veza s Kašićem? Utjecaj?

¹⁴ Latinsko-hrvatsku pjesmu Ignjatu Đurđević

O stupor o mirum = nije majka mila
Tante molis virum = na svijet rodila,

netko je preudesio za Vicka Zmajević, izmjenivši slijedeće riječi: mjesto »Ignazia Giorgi« napisao je »Zmajevichia Vicka«, a mjesto »Ki svieh nadhodi« napisao je »Ki je Slovinška dika«. U Perastu se nalaze tri ovakva izmjenjena primjerka pjesme. (NAP, Miscellanea III, PJ 17/1, 17/2 i 17/3).

¹⁵ Andrija Zmajević Jerolimu Paštrić u pismu od 6. I 1686.

¹⁶ Original rukopisa čuva se u NAP. Propovijedi su napisane u knjižici velič. 9x13 cm, uvezanoj u kartonskim koricama. Pisanih stranica ima 72. Prva propovijed je iz god. 1682. za Božić, druga iz god. 1683. za blagdan peraškog patrona Uzvišenje sv. Križa, treća iz iste godine za Veliku Gospu, četvrta također iz god. 1683. za Božić, peta iz god. 1684. za Veliki četvrtak, šesta iz god. 1685. za Veliku Gospu. Ovu posljednju propovijed održao je u crkvi Gospe od Škrpjela. Na dvije posljednje stranice piše o svom putu u Rim, gdje će učiti »kako su i stari moji učili... za... čast i poštenje ovoga moga rođenoga mjesta«.

O ovoj zbirci propovijedi pisao je Pavao Butorac (Zmajevići, Zagreb, 1928., str. 15, bilj. 2).

¹⁷ Upotrebene su samo tri tuđice: »kilovna« za stup (str. 15), »ingvast« za crnilo, tintu (str. 24) i »drakun« za zmaja; sotonu (str. 47).

¹⁸ Franjo Hamerl, **Misije Družbe Isusove po hrvatskim zemljama** (O. Ardelije Della Bella), Kalendar Srca Isusova i Marijina za god. 1920., Zagreb 1920., str. 150.

prvo (god. 1726.) i drugo (god. 1736.) izdanje »Cvit razlika mirisa duhovnoga«. Peraštanin Marko Balović posvetio mu je god. 1728. svoj prepis Gundulićeva Osmana, a franjevac trećoredac Marko Kuzmičević god. 1730. svoj »prevod« knjige »Zarcalo od jistine meju carkve...« don Krsta Pejkića iz Čiprovca.

Crkvu sv. Mihovila u Pakoštanima, sagrađenu god. 1694., Vicko je posvetio 12. V 1715. i tada je na crkvi postavljena ploča s prigodnim natpisom na našem jeziku.

Vicko se svim silama trudio da osnuje sjemenište za svećenike glagoljaše. Za to je uložio znatna sredstva i kada je umro, sjemenište je bilo skoro gotovo. Ono je otvoreno 1. V 1748. i dobilo je naziv »Sjemenište Zmajević«. Vicko se veoma zauzimao za tiskanje glagoljskih bogoslužnih knjiga i priručnika za svećenike glagoljaše.

U Perastu se čuva »besjeda oliti homilija« na našem jeziku, koju je Vicko održao preko mise 12. V 1726., prigodom blagoslova tek završenih vojnih objekata u zadarskoj tvrđavi i citadeli. U besjedi oslovljava, bez sumnje prisutnoga, Eričića (= Nicolo Erizzo, generalni providur u Zadru god. 1723—1726).¹⁹

Jasno je, dakle, da je imenovanje Vicka Zmajevića zadarskim nadbiskupom radosno odjeknulo u našem narodu. O tome imamo dokaz u pjesmi kapetana Nikole Burović, koja je baš tom prigodom ispjevana.²⁰ Pjesmu ovdje objavljujemo u cjelini.²¹

U pohvalu Prisvjetloga i Pripostovanoga Gospodina Vicka Zmajevichia Arkibiskupa Zadarskoga, Gospodicichia Peraskoga. Godista 1713.

¹⁹ Besjeda se čuva u NAP Miscellanea III, Zmajević Vicko. Iako je rukopis sličan Zmajevićevom, ipak nije njegov. U bilješci ispred same besjede za Erizza piše: »Nika drugoga Eričića, bana općenoga ol(i)ti zenerala općenoga«.

O spomenutoj izgradnji i blagoslovu v. C. Bianchi, Fasti di Zara, Zara 1883., str. 106.

²⁰ Original pjesme nije sačuvan. Koristimo prepis iz prve pol. XIX st., koji se nalazi u NAP Miscellanea III, PJ 16.

Prvo »publiciranje« ove pjesme bilo je na vratima katedrale sv. Tripuna u Kotoru 3. II 1974. u pozdravnom govoru, koji sam održao zadarskom nadbiskupu Msgr-u Marijanu Oblak. Tada sam recitirao 1, 3, 7. i 8. strofu. Drugo publiciranje bilo je na predavanju, koje sam imao na Simpozijumu Marka Martinovića u Kotoru 10. IX 1973., kada sam recitirao 3, 4. i 5. strofu. (Don Gracija Brajković, **Prilozi pitanjima pomorskog školovanja u Perastu**, Zbornik Više pomorske škole u Kotoru — 1, Kotor 1974., str. 69).

²¹ U tekstu pjesme ispravili smo ono za što smo sigurni da je prepisivač izmijenio: ispustili smo dvostruke suglasnike (npr. »etto«), jer Burović nije nikada duplicirao suglasnike. Isto tako mjesto »sc« (= š, npr. »gospodisc«) pisali smo »s«, mjesto »z« (= c, npr. »Vizko«) pisali smo »c« i mjesto »s« (= z, npr. »Smajevichia«) pisali smo »z«, jer je tako redovito Burović pisao.

Piesan

O cestite svjetle zgrade, Koje Zadar grad pasete, Radujte se sa mnom sade, Ciechia ove cesti svete.	= čestite = pašete Cijeća = radi česti = časti
Eto ljepo Primaliechie Zornom rosom lice pere, I razbludno svoje bichie Po livadam zelen stere.	primaljeće = proljeće = biće
Eto i ptice preletaju Svjem Slovinskiem po stranami, Ter ugodno popievaju: Zmajevich je Pastir vami!	
A to odkad su svjetle zgrade Tvardi Zadar opasale, Bragнено im bi do sade Dostignuti take hfale.	= tvrdi = branjeno = takve
Er haglinu nje skroiyo Neg latinsku od vjek vjeka, Ni pastira imat smiyo Slovinskoga od jezika.	= haljinu nje = nije = smio
Eto sada, ah blaxene, Nam milosti s neba danom: Da nam svanu razlucene Tmaste sjeni s bjeliem danom.	= blažene = razlučene
Da uxivamo viek sred mira Ciechia dara nebeskoga, Bog nam posla sad pastira Od jezika slovinskoga.	= uživamo
On je izgled svieh kreposti, Dobriem dielom svieh nadhodi, I za sve riet budi dosti, Da ga slavni Perast rodi.	= djelom = reći
Sve zakone koje Vjecni Visgni s nebi kê naredi, Izvarsivat pomno cini Gliubexivom zapovjedi.	= Vječni = Višnji s neba = Izvršavat čini = Ljubežljivom
Eto vidim rajsku srechiu, Da je nebo blago i milo Tebe, Vicko Zmajevichiu, Zadrom vladat odlucilo.	= sreću = odlučilo

Da gospodis i sviem vladas	= gospodariš vladaš
Carquam Tempła zadarskoga,	= Crkvama katedrale-nadbiskup.
I pomgnivu straxu imas	= pomnjivu stražu imaš
Varhu stada carkovnoga.	= Vrh
Kí bi do sad sred nemira	
S prjeka udesa svud tiskano;	
Poraxena ciech pastira,	= Poražena
Tam ovamo rastarkano.	= rastrkano
Tebi sagliem, ne inomu	= šaljem
Od pastira Carkve svete,	
Svake ciasti dostojnomu,	= časti
Ove Pjesni da primete.	= primite
Tebi, tebi od djeteta	
Pravi sluga vjek sam bio;	
Tebi, tebi dok je svjeta,	
Sluxiti sam odlucio.	= Služiti odlučio
I nek xeglie sarca moga	= želje srca
Skladnje pjesni viek pjevati,	= skladnije, ljepše
U sred Skupa kad rimskoga	(Želi da Zmajević postane
Ja te vidim stolovati.	kardinal!)
Zato primi u ove Piesni,	
I premda su zlo sloxene,	= složene
Tvoe kreposti, mē gliuvezni	= ljubaznosti, ljubav
I tvê hfale neizrecene.	= neizrečene
Sred pjevagna sada moga,	= pjevanja
Kad cestita hochie srechia	= čestita hoće sreća
Nachies, Vicko, slugu tvoga	= Naćeš
Viek Nikolu Burovichia!	
Svarha	= Svrha, kraj.

Nikola, sin Tripa Burović,²² rodio se oko god. 1655., a umro je 1737.²³ Kao i većina Peraštana tako se i Nikola najprije posvetio pomorstvu. Prvi, nama poznati, spomen njegovog pomorskog bavljenja je iz rujna 1683.

²² Prvi spomen Burovića nalazim u 1574. god. i to kao nadimak u veoma starom bratstvu-kazadi Stojšića (»Triphon de Zuanne Stoiscich sopra nome Buro« — Istorijски arhiv Kotor, SN LXVII, 937).

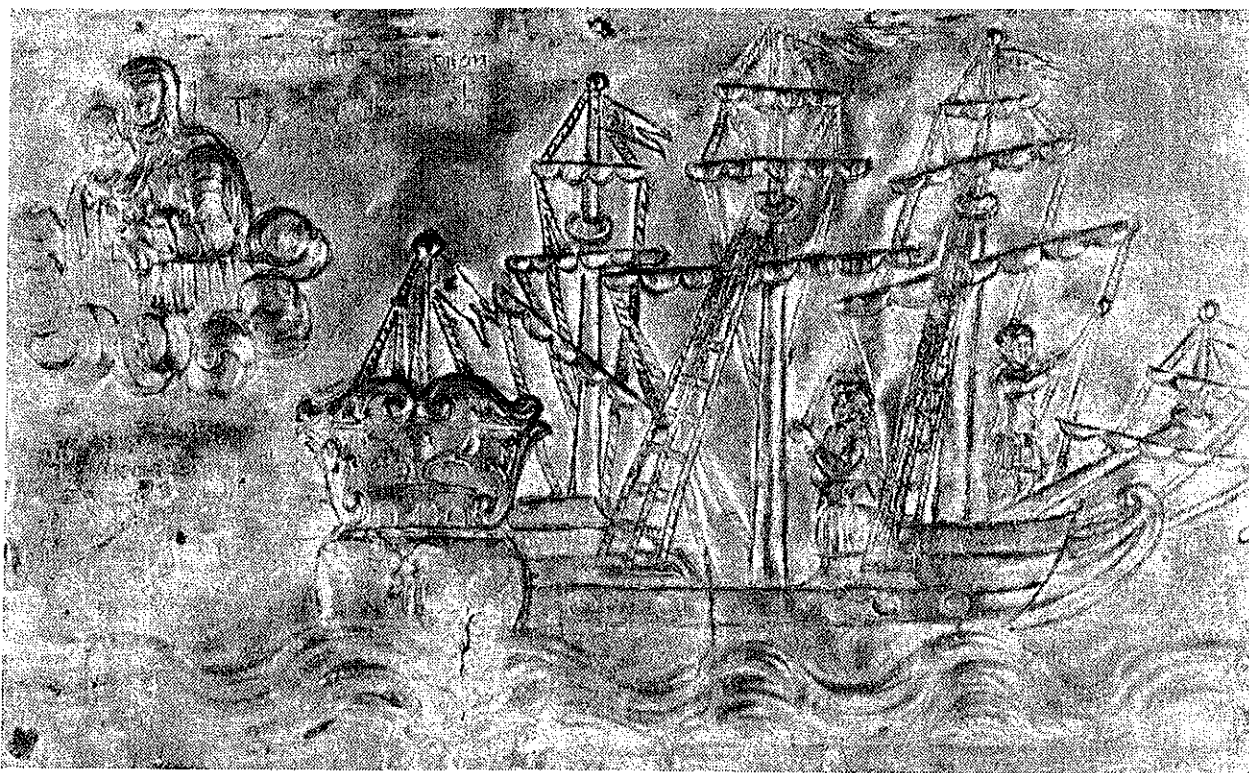
²³ »1655. Nicolò di Trifon Burovich, nacque in quest' anno circa in Perasto. Morì nell'anno 1737.« Ovo je vlastoručni zapis Tripa Smeće (1755—1812) i nalazi se u NAP Miscellanea S 68, str. 1. U maticama Perasta nisam uspio pronaći podatke o njegovu rođenju i smrti. Ni spomenuti Tripo Smeće, marljivi sakupljač povijesnih podataka i koji je veoma koristio peraske matice, nije došao do preciznijih datuma.

godine. On tada brodom tipa patač, zvanim Gospa od Škrpjela, vlasništva Tripa Štukanović, prevozi pšenicu.²⁴ Ovaj brod ovjekovječen je u crkvi Gospe od Škrpjela na ex-votu, tj. srebrnoj zavjetnoj pločici.²⁵ Na pločici je izrađen brod s tri jarbola i bogato ukrašenom krmom. Brod je u oluji. Na palubi se vide dvije osobe, od kojih jedna u stavu molitve, sa sklopljenim rukama, okrenuta prema Bogorodici, s malim Isusom u naručju, koja je u gornjem lijevom uglu pločice. Na desnoj strani lika Bogorodice je natpis:

Patachio di capitan
Trifon Stuchanouich²⁶

a ispod toga lika:

V. F. G. A.
Cap:ⁿ Nicolo Burouich
Sop:^a il Patachio Nominato
La Madona di Scarpello²⁷

Brod »Gospa od Škrpjela« kojim je plovio kapetan Nikola Burović

²⁴ NAP Minele 1683—1688., str. 3. i 1683—1689., str. 12.

²⁵ U crkvi ne nalazi oko 2000 srebrenih ex-tova, pa je to, izgleda, najveća zbirka te vrste na svijetu.

²⁶ U prijevodu: Patač kapetana Tripa Štukanović.

²⁷ V. F. G. A. = Votum fecit gratiam accepit.

U prijevodu: Zavjet je učinio, milost je dobio.

Nikola Burović kapetan patača zvanog Gospa od Škrpjela.

Miroslav Montani pročitao je »Buvovich«. Zamjena je lako nastala, jer je u ono doba bila velika sličnost u pisanju slova »r« i »v«. (Miroslav Montani, Arhiv pomoraca na srebrnim pločicama, *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru IX*, Kotor 1960., str. 166).

U svibnju 1701. god. Burović je, zajedno sa slavnim pedagogom ruskih boljara Markom Martinovićem, prevezio patačom Ljubakovim trgovačku robu iz Drača u Veneciju.²⁸ Još je ubilježeno dvanaest njegovih pomorskih putovanja. On nekad plovi tuđim brodovima, a nekad svojim vlastitim. Imao je dva broda: malu fregatu i grip. Kada ne plovi, brodove posuđuje drugim peraškim pomorcima.

Nikola veoma često sudjeluje u borbama s Turcima, redovito kao komandant vojnih odreda: kod Corona u Moreji (1685.), Modona, također u Moreji (1686.), Herceg-Novog (1687.), Cetinja (1692.), Trebinja (1694.),²⁹ Klobuka (1694.),³⁰ Bara (1717.) i Ulcinja (1718.).

On u peraškoj općini vrši dužnosti punomoćnika (»procuratore«), suca (»giudice«) i više puta zapada ga ugledna i odgovorna dužnost načelnika (»capitano«).³¹ U godinama 1694—1710. nadglednik je u velikoj akciji izgradnje poznatog zvonika crkve sv. Nikole, u stilu kasne renesanse.³² God. 1718. brine se oko nabavke novog oltara za crkvu Gospe od Škrpjela.³³ Istoj crkvi dariva dva srebrna, umjetnički izrađena, relikvijara.³⁴

Općini je darovao mač, koji je njegov otac Tripo skinuo s Mehmed-age Rizvanagić, kada ga je iz puške pogodio u peraškom boju 15. V 1654.³⁵ God. 1682. upisao se u Bratovštinu Presvetog Sakramenta u crkvi sv. Nikole.³⁶

Nikolina kuća nalazila se na Penčićima (= zapadna polovina Perasta), kod crkve sv. Ivana.³⁷

Na otoku Sv. Jurja pred Perastom, gdje je groblje Peraštana do 13. I 1866., nalazi se grob s grbom Burovića³⁸ i natpisom:

ARCA
DEL CAP D PASTO
NICOLO BVRO
STOSCICH³⁹

²⁸ NAP Minele 1698—1705., str. 18; 1968—1723., 68 i 1699—1719., 64.

²⁹ Mletačka vlast imenovala Nikolu guvernerom Trebinja, na kojoj dužnosti ostao je dvije godine. (Arhiv općine Perasta IV, 87, 89, 95 i 97).

³⁰ Nikolina uloga u davanju talaca, prilikom osvajanja Klobuka, opisana je u narodnoj pjesmi u Zbirci pjesama Nikole Mazarović. (Original rukopisa u NAP, fol. 149).

³¹ Prema nama poznatim arhivskim podacima, on je načelnik prvi put 1717. god., a posljednji put 1727.

³² Preko Nikole išla je i nabavka općinskog grba, koji je postavljen na zvonik. Grb je stajao 15 dukata. (Minele 1701—1704., str. 4).

³³ Pavao Butorac, *Gospa od Škrpjela*, Sarajevo (1928), str. 73.

³⁴ NAP Libro di lassi alla Scuola del Santissimo, str. 26 i 24.

³⁵ Julije Balović, Peraška kronika, n. dj., str. 26.

³⁶ NAP Knjiga Bratovštine: Libro degli Huomini, pod slovom N god. 1682.

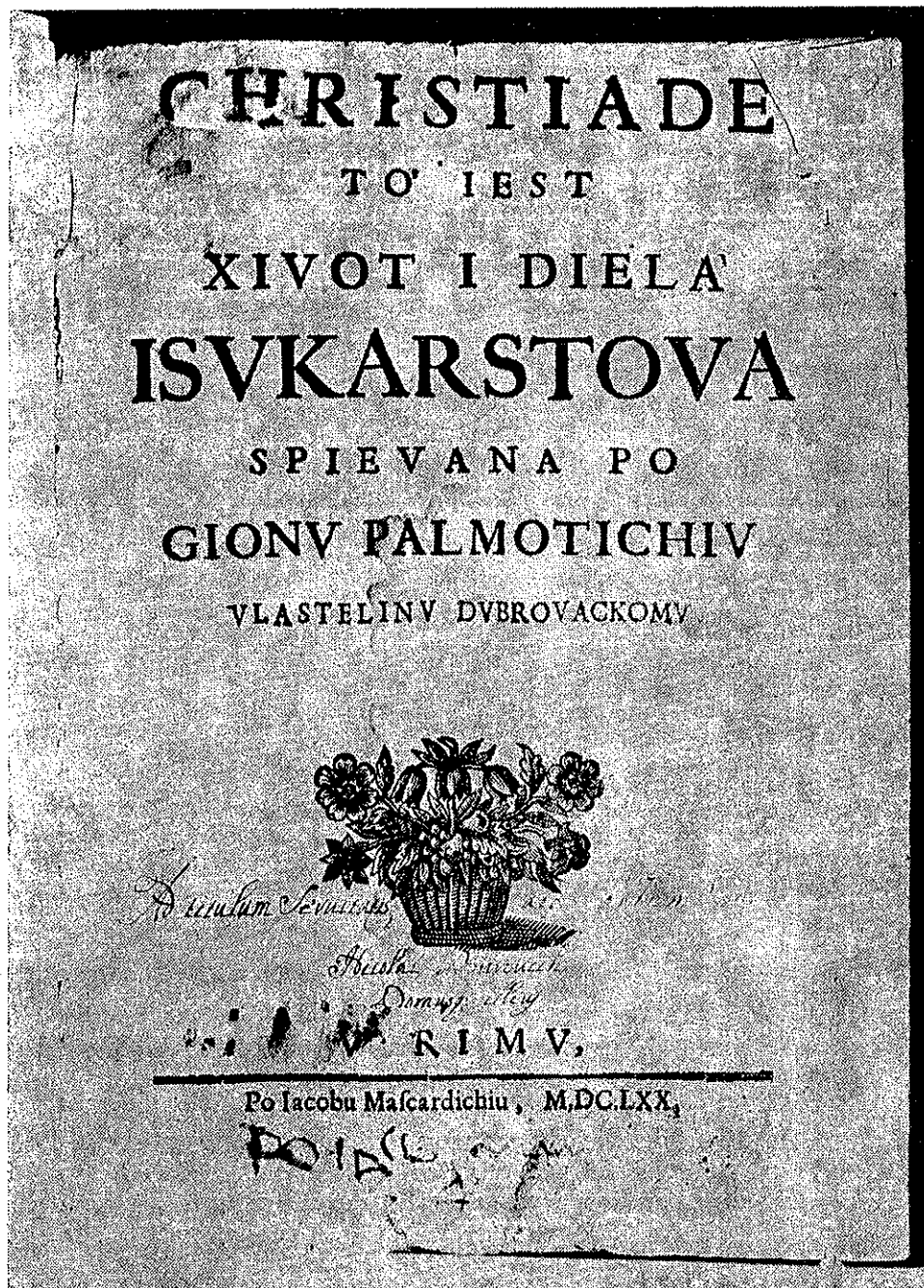
³⁷ Slavko Mijušković, Zaostavština kapetana Vicka Burovića, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru IX, Kotor 1960, str. 231.

³⁸ U grbu je stolica, poltrona. Ovo je grb kazada-bratstva Stojšića, kojemu su pripadali i Burovići.

³⁹ Prijevod natpisa:

Grob peraškog načelnika Nikole Buro(vić) Sto(j)šić.

Ovaj grob, po stilskim karakteristikama grba i natpisa, spada u prvu pol. XVII st.⁴⁰ Dakle, ovaj grob je dao napraviti djed našeg Nikole, koji se također zvao Nikola i bio je peraški načelnik 1642. god.⁴¹ Ako je Nikola, o kome pišemo u ovom članku, umro u Perastu, što i pretpostavljamo, on je vjerojatno ukopan u ovom, obiteljskom, grobu.

Vlastoručni potpis Nikole Burović na Palmotićevoj Kristijadi

Nikola Burović je, kao što smo vidjeli, igrao vidnu ulogu u Perastu u doba njegovog najvećeg ekonomskog prosperiteta i kulturnog dometa.

⁴⁰ Najljepše zahvaljujem akademiku dr Cvitu Fisković za datiranje ovog

⁴¹ Pavao Butorac, Gospa od Škrpjela, n. dj., str. 113.
sposmenika. Pismo od 22. I 1976.

Ali nas on, ovdje, osobito interesira sa literarnog i povijesno-kulturnog gledišta kao pjesnik i sakupljač ili i prepisivač narodnih pjesama.

U Nadžupskoj biblioteci u Perastu našao sam Palmotićevo Kristijadu,⁴² koja je njemu pripadala i on je na naslovnoj strani svojom rukom napisao: »Ad titulum servitutis atque ad usum Domini Nicolai Burovich domusque illius.«⁴³

Ovaj podatak je važan kao potvrda Burovićevog literarnog zanimanja i radi komparativne analize rukopisa. Baš po ovom rukopisu na naslovnoj strani Kristijade, kao i po mnogobrojnim njegovim rukopisima u Nadžupskom arhivu u Perastu,⁴⁴ utvrdio sam da je on napisao Zbirku pjesama, koja se sada nalazi u Bogišićevoj biblioteci u Cavtatu pod br. M 124. Na Burovićevo autorstvo ove Zbirke upozorio sam u predavanju, na već spomenutom Simpozijumu, ovim riječima: »Sakuplja narodne pjesme i stvara važnu zbirku.«⁴⁵ Zatim sam u listu »Boka« pod naslovom »Autorstvo jedne peraške pjesmarice« iznio: »... Analizom rukopisa i nekih pjesama, utvrdio sam da je tu zbirku-pjesmaricu sastavio kapetan Nikola pok. Tripa Burovića...«⁴⁶

Burovićeva Zbirka je velič. 22x30,5 cm. Imala je 90 numeriranih listova, ali neki nedostaju, kao što je zabilježeno na samom rukopisu.

Na ovu Zbirku prvi je upozorio Srećko Vulović i pripisao je Andriji Zmajević, koji da ju je napisao prije nego je otišao u Rim na nauke.⁴⁷ Kada je Vulović to pisao, Zbirka se nalazila kod peraške obitelji Smeća u Baošićima. Valtazar Bogišić kupio je ovu Zbirku u Franje Smeća u 1877—78. god.⁴⁸

Kasnije je i sam Vulović došao do uvjerenja, da Zbirka nije Zmajevićeva, čak da je napisana poslije njegove smrti.⁴⁹

U Zbirci su bugarštice, zatim neki dijelovi Gundulićevog Osmana, preokrenuti u bugarštice, veliki broj muških i ženskih počasnica, nekoliko

⁴² *Christiade* to jest život i djela Isvkarstova spievana po Gionv Palmotichiv vlastelinu dubrovackomv, V Rimv MDCLXX.

⁴³ Prijevod: Na službu i uporabu gospodina Nikole Burović i njegove kuće (obitelji).

⁴⁴ Potpisi na mnogim mjestima; razni računi napisani njegovom rukom od 1687. do 1719. godine; blagajnička knjiga opatijske crkve sv. Jurja, koju on vodi od sedmog do devetog decenija XVII st.; itd.

⁴⁵ Don Gracija Brajković, Prilozi pitanjima pomorskog školovanja u Perastu, n. dj., str. 69.

⁴⁶ *Boka*, Kotor 15. august 1975., br. 97, str. 8.

⁴⁷ Srećko Vulović, *Popis Narodnih Bokeških Spisatelja...*, n. dj. str. 10.

⁴⁸ Valtazar Bogišić, *Narodne pjesme iz starijih najviše primorskih zapisa*, knj. prva, Beograd 1878., str. 93, bilj. 1.

Miroslav Pantić, *Prepiska Srećka Vulovića i Valtazara Bogišića*, SAN Zbornik istorije književnosti, knj. 2, Beograd 1961., str. 225 i 229.

⁴⁹ Miroslav Pantić, *Prepiska...*, n. dj. str. 228.

Dr Miroslav Pantić je, ukratko, opisao ovu Zbirku i iz nje objavio 21 pjesmu (Dr Miroslav Pantić, *Narodne pesme u zapisima XV—XVIII veka*, Beograd 1964., str. 87—111).

pjesama iz dubrovačke poezije, poskočnice, roditeljska dobra molitva mladjoj na vjenčanju, itd. Na fol. 61v — 62v su tri pjesme vitezu-kavaliru Ivanu Burović († 22. IX 1729). Na fol. 65. i 65v. su tri pjesme, koje je Nikola ispjevao svom sinu Luki: jednu prigodom njegovog svećeničkog ređenja,⁵⁰ a dvije za prvu misu.

Burovićeva pjesma nadbiskupu Vicku Zmajević i njegova Zbirka pjesama, koja se sada nalazi u Bigišićevoj biblioteci u Cavtatu, samo su jedan dio kulturne aktivnosti ove, za našu stariju književnost, značajne ličnosti.

* * *

U Zbirci pjesama Nikole Burović njegov sin don Luka napisao je 6 pjesama — sve bez naslova — i 1 pohvalnicu. Nabrajamo redom:

1. Pjesma vjerenicima (fol. 41); 2. Pjesma prigodom prve mise dum Antuna Kamenarović (fol. 67); 3. Pjesma o Niku Burović i Korunkinji Fati (fol. 68); 4. Pjesma o peraškom boju 15. V 1654. (fol. 68); 5. Pjesma o Niku Burović i vili od Moduna (fol. 69); 6. Pjesma o bitci peraškog broda Gjura Bane s gusarskim brodom pod Dračom 25. XII 1716. (fol. 69) i Pohvalnica kotorskog biskupa Hijacinta Zanobetti don Luki Burović za revno i savjesno vršenje svećeničke službe u župama Dobrote i Lepetana (ispred fol. 75).⁵¹ Da je sve ove tekstove napisao don Luka Burović, utvrdili smo poređujući njihov rukopis s njegovim rukopisom u maticama Dobrote. Tu je u maticama sv. Mateja upisivao od 1722. do 1747., a u sv. Stasije od 1723. do 1753. godine. Rukopis je potpuno identičan.

Od gore spomenutih pjesama, don Lukine su sigurno dvije: 1. »Pjesma vjerenicima«, jer ova ista pjesma nalazi se u jednoj drugoj zbirci pod naslovom: »Composizione slava di Don Luca Burovich«.⁵² 'Pjesma prigodom prve mise dum Antuna Kamenarović u Dobroti', koja se također nalazi u spomenutoj zbirci pod naslovom: »Pjesan složena po Gospodinu Dum Luku Buroviću Peraštaninu u pohvali popa Antona Kamenarovića iz Dobrote.«⁵³

⁵⁰ U pjesmi se apostrofira Dun Vuko. U Boki se često u domaćem govoru za Luku upotrebljavalo narodno ime Vuko.

⁵¹ Iz Pohvalnice doznajemo da je don Luka učio u Ilirskom zavodu u Loretu.

⁵² NAP Zbirka pjesama raznih pjesnika, str. 29—30. Rukopis. Prijevod: Sastav (pjesma) na slavenskom don Luke Burović.

⁵³ NAP Zbirka pjesama . . . , n. dj., str. 31—32.

Iz XVIII st. imamo još jednu, znači petu, pjesmu mladomisniku. To je pjesma Kotoranina Petra Kink (sredina XVIII st.) don Andriji Nikoliću. Ovu pjesmu je dotjerao (god. 1800.) don Franjo Morandi.

Luka Burović rodio se u Perastu 15. IX 1695.⁵⁴ Učio je u Ilirskom zavodu u Loretu, gdje je postigao doktorat («laurea magistrale»)⁵⁵ Bio je veoma cijenjen, pa je god. 1752. kandidat za peraškog opata, a god. 1754. zamjenjivao je opata.⁵⁶ Umro je u Perastu 18. X 1755. i ukopan je u crkvi sv. Nikole.⁵⁷

O njegovim pjesmama pisao je, veoma kratko, Srećko Vulović.⁵⁸

NOVO KOD SALEZIJANSKOG VJESNIKA

JUBILARNA MISA — Dr Jerko Gržinčić. Misa za mješoviti zbor koja je komponirana za Jubilarnu marijansku godinu. Uglazbljeni su također svi promjenljivi dijelovi kao i završna pjesma u čast Gospi. Cijena 25.— din., a za veće narudžbe popust.

SVI ZA SVE, I. svezak. **Prigodne deklamacije i recitacije** za slavlja u crkvenoj godini i za razne prigode: prva pričest, krizma, mlada misa, dan duhovnih zvanja, dan zahvalnosti majkama, jubilarne proslave i dr. Str. 334. Cijena 70— din.

MAJKA TEREZIJA — **Životopis majke Terezije**, Albanke iz Skopja koja radi kao misionarka u Kalkuti, u Indiji i koja je za rad među siromašnima primila više međunarodnih priznanja. Životopis je nastao iz susreta s majkom Terezijom i njezinim sestrama. Razgovor majke Terezije, njezina iskustva i misli, svojevrsno je bogatstvo ove knjige. Knjiga je džepnog formata, a ima 128 stranica. Cijena 20— din. Za veće narudžbe poseban popust.

Narudžbe: Salezijanski vjesnik, Vlaška 36/I, 41000 Zagreb.

⁵⁴ NAP Matica krštenih II, 46.

⁵⁵ Zapis Tripa Smeće u NAP Miscellanea III S 68, str. 5.

⁵⁶ Pavao Butorac, **Opatija Sv. Jurka kod Perasta**, Zagreb 1928., str. 72 i 75.

⁵⁷ NAP Matica umrlih Ia, 47.

⁵⁸ Srećko Vulović, **Popis i ocjena Narodnih Bokeških Spisatelja i njihovih djela**, Program C. K. realnog i velikog gimnazija u Kotoru za godinu školsku 1878—1879., Zadar 1879., str. 8.